

**BAKA ISTVÁN**

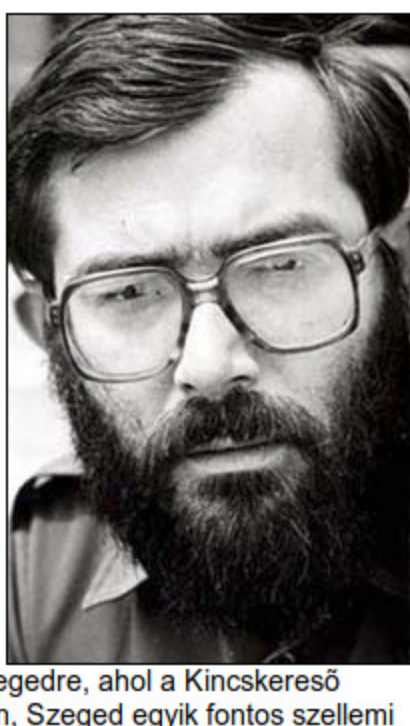
(Szekszárd, 1948. júl. 25. - Szeged, 1995. szept. 20.)

A költői képalkotás és a szerepjáték-költészet egyik legjelentősebb megújítója, író, műfordító, szerkesztő.

1966-ban érettségizett a szekszárdi Garay János Gimnáziumban, majd 1972-ben a JATE magyar-orosz szakán kapott tanári oklevelet.

Első verseit Ilia Mihály jelentette meg a Tiszatájban 1969-ben.

Utolsó egyetemi tanévét Leningrádban töltötte, ahol egész alkotói pályáját meghatározó élményeket szerzett. Életreszóló barátságot kötött a periférián tengődő, de lázas szellemi életet élő intelligencia néhány képviselőjével, akik beavatták a szamizdat irodalom olvasásának misztériumába. Itt fedezte fel Mandelstamot, Szosznorát, Brodskijt, és itt döbbent rá Magyarország kivételére. Ennek hatására kezdte magát nemzeti elkötelezettségű költőnek vallani.



Két esztendőnyi szekszárdi tanári munka után, 1974-ben került vissza Szegedre, ahol a Kincskereső munkatársa, majd főszerkesztő-helyettese lett. Szerkesztőségi szobájában, Szeged egyik fontos szellemi műhelyében, a magyarországi és a határon túli kultúra sok-sok jelentős személyisége megfordult.

Költészetére legnagyobb hatást műfordító munkája mellett a komolyzene gyakorolta. Zenei élményből született - saját megfogalmazása szerint - verseinek szonátaformája is.

»...Baka István a mindenkori magyar költészet legjelentősebbjei közt találta meg a maga helyét. [...] Ahogyan Dsida Jenő Sírfeiratának, vagy Kosztolányi Halotti beszédének sorait immáron soha nem lehet másképpen mondani, s titkukat egyetlen elemzés sem tudja felfejteni, úgy Baka István sorai is örök érvényességgel őrződnek meg a magyar költészetben: "jó volna lenni még talán de/ mit is tegyek ha nem lehet/ a szótáradba írj be s néha /lapozz föl engem és leszek" [...] Az irodalomtörténet [...] Bakát szegedi költőként fogja számon tartani, Juhász Gyula óta a legjelentősebb szegedi költőként... fizikai élete nagyjából ehhez a városhoz kötődött, igaz, néha visszatért Szekszárdra, szülei házába, s mindig vágyott egy régi Szekszárdra emlékeztető kisvárosba, szellemi élete azonban az elvont költészet jegyében telt."« /Füzi László: A költő titkai/.

Munkásságát több díjjal és kitüntetéssel ismerték el. A legfontosabbak: Clevelandi József Attila-díj, Graves-, József Attila-, Weöres Sándor- Tiszatáj- és Babits-díj, Déry-jutalom, Pro Urbe-díj Szekszárd, Szegedért Emlékérem. A Sztjépan Pehotnij testamentuma című kötete 1994-ben az Év Könyve lett.

**HALOTTAK NAPJA**

Egy kislány siet a parkon át,  
az esti szélben hintalánc vacog,  
zörög a megfakult viharkabát,  
az égen borbélytányér-hold inog.

Az emlékmű talapzatán, akár  
angyal szárnyakból hullatott pihék,  
mécsek remegnek, sűrű és sivár  
a kő, a park, s páncélozott az ég.

Mint oszlopról lehorgadó plakát,  
nyirkos, csirizszagú a félelem,  
s megyek, megyek az őszi parkon át,  
zsebemben gesztenyék, nyolcévesen.

**DE PROFUNDIS**

Kényszerzubbony volt már az anyaméh is  
s járkálok bár látszólag szabadon  
a Mindenség csak túlméretezett  
bolondokházi kórterem tudom

döngettem hát a falakat hiába  
a mélységből kiálték ám az Isten  
csak a lélek légszomja és e szomjon  
s más kórtermeken kívül semmi sincsen

átkopogok s ha néha jó erőtlenn  
morzén a válasz meg sem érthetem  
ember vagy angyal küldi-e s fogolytárs  
vagy láthatatlan rabtartóm üzen

ó nappalok fehér kendői számat  
ki tömte be tivéletek nehogy  
kiüvöltsem hogy már a semmi sincsen  
s még ez a semmi is fogy egyre fogy

**ÜZENET ÚJ-HULIGÁNIÁBÓL**

**Határ Győzőnek**

Itt minden egy hetes a forradalmak  
és a szerelmek is eldobható  
papírsebekendő ez az ország  
beléfújják szerencsésebb hatalmak  
a finnyás Európa minden mocskát  
s lucskok az is mi még eladható

egy hétre szól minden s garancia  
sincs hernyótalp tiporja el  
vagy hernyó rágja meg s belépetézik  
és bábujából a pillangó kikel  
s kitérve tarka szárnyát szállnia  
ideje is jut legalább egy hétig

egy hét a hitre ám hívót ki látott  
áldjon vagy verjen itt a sors keze  
mint valutázó szerb vagy cigányé  
valódiak közt pénzförmára vágott  
újságpapírral van az is tele  
s csak azt nem vágja át ki jól figyel

országnak ország még hazának árnyék  
itt rég nem halni itt túlélni kell

**IZOLDA LEVELE**

Nem mehetnek ma Trisztán nem lehet  
Most lázasodott be a kislíam  
Fiunk hisz szinte biztosan tied  
Ne sírna úgy rohannék boldogan

Holnap se jó az Marke napja rég  
Ilyenkor fürdik kölnit szór magára  
Ha e napon se hálnék véle meg  
Igazolást találna gyanujára

Holnaputánra a burgund követ  
Jelentkezett be megsúgták királya  
Küld nékem egy csodás rubinkövet  
Ügyelnem kell a diplomáciára

Három nap múlva akkor lesz a bál  
Eljönnek mind a kornwalli urak  
Sok puccos dáma s undorodva bár  
Fogadnom kell a hódolatukat

Nem mehetnek foglalt minden napom  
De hidd el nékem is sajon sebed  
Futok hozzád amint lesz alkalom  
És akkor akkor meghalok veled

**PHILOKTÉTÉSZ**

Akár a leprás akiről lerothadt  
minden vonása már s csupán kolompja  
tudatja véle is hogy létezik még  
s figyelmezteti a szembejövőket  
hogy térjenek ki útból olyan  
e vers a sorvégeiről lefoszlott  
a rím s csupán a jambusok kolompját  
konganatja még tudatva merre jár  
hullatva húsát bomló szavait hogy  
kitérhesen előle az idő

folytassam-e Philoktétész sebérel  
beszéljek mellyel megfertőzte Lémnosz  
alkonyait s Olümposzig bűdöslött  
ő volt a hérosz mégis aki Páriszt  
megölvé ijával leverte Tróját  
a bűzlő seb s erőszak mítosza  
Philoktétésztől származik azóta  
pirosznak legyilkolt istenek  
a Sarkcsillagra vaskampóra tűzve  
azóta mézszárszék a menny s a nyíllal  
átszegezett időből vér csorog

akár a leprás akiről lerothadt  
minden vonása rímefoszlva úgy  
konganatja még a jambusok kolompját  
e vers batyuja terhét az idő  
kútjába dobva megfertőzi az  
élő vizet a szomjazó reménység  
riadva horkan hőköl vissza tőle

folytassam-e Philoktétész sebérel  
bűzlik minden dicsőség minden ijhűrt  
leprától eltorzult vigyor feszít meg  
és Párisz minden percben földre rogy  
porrá ég Trója és a szörnnyű sebből  
mint anyaméhéből kihasított mítosz  
már csecsemőként elragadja az  
íjat s halálra sebzí az időt



**PÜGMALIÓN**

**Tündének**

**1**

Lépj ki a kőből! Fogynak napjaim;  
Már nem tudok nagyon sokáig várni.  
Légy a gyönyör, de légy akár a kín, -  
Légy, Galateia, bárki és akármí!

Hány csigamászta hajnal nyers szaga,  
Hány bódító, mászra fonnadt, nyári róza,  
Hány vad szüret cefréje, mustja a  
Parfümöd, s hány tél zúzmarája, hója.

És mindegy már, hogy én faragtalak,  
Vagy engem formázott fehér kezéd;  
Te kőből, én agyagból - hús leszek

S leszel. Csak kölcsön kaptuk e világot,  
Nem lényeges hát: én álmodtalak,  
Vagy egyszer engem álmodott meg álmod,

**2**

Hogy befogadj, s én öledbe hatolva,  
Megértsem végre, hogy a végtelen  
Hogy férhet el ily forró, szűk helyen,  
S hogy csak a van a létünk, nem a volna,

S bár a valódi megdőlhet, - soha  
Szép kebleid iker-Olümposza...  
Óh, Galateia, alkalmazz újra engem!  
Márványerekként átszínezzé testem

Véred, s imádj, akár nimfái Pánt!  
Vagy nyalogass el, mint a marcipánt,  
Olvasszon kéjesen magába lényed:

Zsémbs-szerelmes-édes-árva éned;  
Magam fölé ültetek megalázva, -  
Csak néha szállj velem alá a lázba,

**3**

Mely megteremtett akkor téged is!  
Szerelmem húsa és márványa is  
Te vagy, kiért agyagként omlanék,  
Lennék korok szemétdombján cserép,

Lerágott csont, mit Krónosz eldobott,  
Szilaj faun családott fallosza,  
Mely nimfaölbe nem jutott soha;  
Te mégis olykor megvigasztalod.

S oly mindegy lenne, hogy ki kit teremtett;  
Legszívesebben rád hagynám: te voltál.  
Ki volt előbb - az áldozó? az oltár?-,

Kit érdekel? Fogadd lángját tüzemnek!  
Hidd el, szívem kevéssel is beéri:  
S nincs vágya más - csak égni, égni, égni.